

Poročilo mentorja o disertaciji

Boštjan Guček, Družbeni položaj duhovščine na Slovenskem med vojnama, Ljubljana 2019.

Doktorand B. Guček se je odločil, da bo v svojem doktorskem delu celovito obravnaval družbeni položaj slovenske duhovščine v času obstoja Kraljevine SHS/Jugoslavije, to je na ozemlju, ki sta ga takrat obsegali škofiji Ljubljana in Maribor. Na prvi pogled se zdi, da je bilo o tem obdobju in o tej tematiki zapisano že vse, pa vendarle ni tako. Pri pregledovanju in analizi problematike se zato ni pustil speljati na področje t.i. klerikalizma, ki je v povezavi s Cerkvijo in duhovščino neredko predstavljen kot osrednja tema časa med dvema svetovnima vojnama na Slovenskem in kot osnovno gibalno vsega ravnanja tako v Cerkvi kot v širši družbeni skupnosti. V tem smislu velja, da se je držal v dispoziciji začrtanih vsebinskih okvirov. Od drugih, v disertaciji podrobneje obravnavanih, velja spomniti samo na kakšen vidik. Navadno se v zgodovino govori o duhovništvu kot o zelo enovitem stanu. Vendar je bilo dejansko stanje vse prej kot takšno – med kleriki so bile velike razlike v vseh pogledih. Neurejeno je bilo vprašanje gmotnega stanja in sredstev za preživetje; avtor zato upravičeno govori o kleriškem proletariatu. Zaradi neurejenih odnosov med državo in Svetim sedežem je bila ves čas pravna praznina (za razliko od drugih verskih skupnosti, ki so dobile lastno zakonodajo), ki je onemogočala, da bi bil status klerikov pravno urejen. Prvotna dispozicija, ki jo je pripravil kandidat, je bila dopolnjena glede na pripombe, ki so jih posredovali poročevalci. Še enkrat velja poudariti vrednost kontinuitete, ki jo zagotavlja ista sestava komisije tako za oceno dispozicije kot disertacije. Zato gre za konsistentno in pregledno delo.

Doktorsko delo je nastalo predvsem na temelju izvirnega arhivskega in dokumentarnega gradiva, ki se hrani v slovenskih arhivih in drugih ustanovah. Na žalost ni bilo mogoče uporabiti celotnega gradiva jugoslovanske škofovske konference, ker je arhiv še vedno nedostopen. Doktorand se je moral pri svojem delu zagristi v množico arhivskega gradiva in pregledati vrsto fondov, pri tem pa je lahko ugotavljal, da določeni deli gradiva niso na svojem mestu ali manjkajo. Drug pomemben vir mu je bilo časopisje in druge periodične publikacije različnih usmeritev, ki so na Slovenskem izhajale v medvojnem času. Le tako je bilo namreč mogoče priti do izvirnih podatkov, jih zbrati, analizirati in primerjati s podatki o drugih, temu stanu primernih družbenih skupinah, ki so bile v istem času dejavnik javnega življenja. Dobro se je seznanil z zgodovinsko literaturo tistega časa in z doslej objavljenimi razpravami s tega področja. To mu je odprlo kot za oblikovanje ugotovitev o raznih vidikih družbenega položaja duhovščine. Hkrati je s primerjalno metodo lahko vzporedil položaj, v katerem so se nahajali duhovščini primerljivi poklici (npr. učiteljstvo, državni uradniki...).

Hiter pogled na doktorsko delo nam pokaže, da je bilo pripravljeno v skladu z dispozicijo in je potrdilo hipoteze, ki so bile postavljene ob načrtovanju in prijavi dela. Delo je bilo pripravljeno v skladu s pravili, ki veljajo za izdelavo doktorskih del. Obsežni podatki o posameznih dokumentih, od njihovih nahajališč do sistematične ureditve v okviru fonda, vključno s pojasnjevalnimi vsebinami in drugimi informacijami, ki omogočajo identifikacijo, so postavljeni v opombe pod črto – tak je bil dogovor ob začetku pripravljanja doktorskega dela. Kritično je ocenil doslej objavljeno zgodovinsko literaturo, ki je obravnavala družbeni položaj duhovščine v dveh desetletjih med obema svetovnima vojnama. Hkrati je opozoril na vprašanja, ki jih bo potrebno vzeti v obravnavo v prihodnje – v tem smislu je doktorsko delo mogoče ovrednotiti kot pripomoček za nadaljnje delo in referenčno razpravo za bodoče raziskovalce.

Ljubljana, 7. november 2019.

Prof. dr. Bogdan Kolar, mentor